

فریودانی دیجیتالی ل ل ت ت ت ک م م ا ی ت ت ت کان: کاتک واقع د ب ت ت در ل ل دونیای ت نلاین - م ترسی و چار س ر . د یار سعدی

پ ش کی

مر ف کان ه میش چ ن دین گ و میت دی جیاوازیان ت فیکرد ت و ل م گ یشتن ب ئامانج کانیاں ه رو ک فریودان یاخوود ف کردن ب نمون. ل استیدا گ ر پ ناس یی فریودان بک یں بریت ی ل شاردن و ی است ی ک و لادان ل واقع ل ب ران ب ر ب د سته نانی ئامانج کی دیاریکراو و ه رو ها م ژووی فریودان ل تاکتیک س ربازی ک ن کان و د سته د کات ه تاو کو د گات تو ژین و د روون ی م د رن کان.

فریودانی دیجیتالی ل س ر د می ئ ستادا

ل م س ر د می ئ ستاشدا ک س ر د می ت کن ل جیای زانیاری و زیر کی د ستر د و میت د لاو کی کان چیدیک ب ش و ی کی ه یی پشتیان پ ناب سرت ب ه کاری ل کار ک وتنی میکانزم کانی ل ن و دنیای پ شک و تووی ئ م دا. ه رش ب ران و و اتان و ک خراو کان ف م کی نو ل فریودانیان ب ره م ه ناو ب ناوی فریودانی دیجیتالی ک تیدا ه رش ب ر ل ژ ر ه ر ه اندان و ه کار ک ب ئ مجاندانی تاوان ک یان کار ک ه د سته ب فریودانی ک سی قوربانی.

ل ر دا ب ت نها باس ل فریودان دیجیتالی کان (ئ ن ناین) د ک ین ساد تر ئ و فریودانانی یی ن و دنیای ت ت ک م ا ی ت ت کان چونکوم ل استیدا ه موو ج ر فریودان کان ک ل ن و دنیای واقعی ب رج ستن و ب ر د ستن د توانر ل ن و دنیای دیجیتالی دا ب کار به نرت.

نمون: ک کردن و و خواردنی پار ه تا چ ند سا ک ل م و ب ریش ل ن و ه ر می کوردستان و ع ا ق بوو بو ب باو. ب م ل دوای پ شک و تنی میت د کان و گاکان ه رش ب ران و فریود ران ی ف ر م کیان ل ن و کار کانیاں د ئ نجامدا ئ ویش ب هاتن ن و دنیای دیجیتالی و ئینت رن.

هه‌دۆستێ بۆ شۆکردن و ی پێچ و هه‌ژماره‌کانیان. ئیدی لێردا
بۆمان دۆردۆکه‌ و ت ئامانج و ویستی هه‌رشه‌یه‌ر و فریودێران دۆستکه‌ و تنی
پاره‌ بوو.

ہمارے کاروبار کا نئی گشتی:

۱. تـ تـ تـ کرد نـ و
۲. ئا بووری
۳. زیان گـ یا ندن بـ کـ سا یـ تی
۴. بوونی کـ شـ یـ کی دـ روونی

دیاریکردنی ئاگاری سارکوتن

ھـرشبـران و فریودـران لـنـو دنیای دیجیتاـیدا ژینگـیـکی لـبارتر و فراوانتریان ھـیـ وک لـنـو دنیای واقعدا چونکوم مـرج نییـ ھـموو تـکنیک و میتـدکانی فـکردن و فریودان کاربکـن. بـمـام لـنـو دیجیتاـیدا ئـگـرکانیان کـمتر نیـ لـ ۸۵% بـ ۹۰%.

نمونه لـ دونهای واقع:

با خـیا بکـین کـسک دـیـوت لـ دـونـیـایـی وـاقـعـدا گـفـتـوگـ دگـ
 ئـافـر تـک بـکـات و پـاشـان بـ مـرامـکی قـزـونـی خـی بـکارـیـبـهـنـتـ.
 بـمـام ئـایـا ئـم پـسـیـه ئـگـریـی سـرکـوتـنی هـیـه لـنـو دـونـیـایـی
 وـاقـعـدا؟ بـگـومـان ئـگـر بـاسـی وـاتـانی ئـزـهـاتـی ناوـهـست و بـشـک
 لـ وـاتـانی ئـاسـیـایـی بـکـین ئـیـکی کـم دـبـت و لـ وـاتـانی
 ئـورـوپـا ئـیـکی بـرـزـتری دـبـت.

با ئێمە هەرێمی کوردستان و عێراق هەبژدرین بەگومان بەشکن لێنەو
وڵاتانی ژهێلاتی ناوێکەست و هەشتان ئاین و کلتور و خزان بۆی
سەرێکی دابین لێکمەگا دا. ئێم پێسوی هەرشبەر و فریوداران
لێنەو دونیای واقعی هەرێمی کوردستان و عێراقدا ئەگرێکی کمە
هەیە چونکوم بەهەیی ژینگەییکی ئاینی و کلتوری و خانانی و بوونی
سنورێک بەقس کردنی نەوان کچان و کوکان لەدەرروای ماوە و خانان
کارێکی ئەستەم.

۱-۱- دنیای دیجیتال:

[illegible]

کس و کار و چاودری و چاوی لاسر نیی. وک جاران چن کسک ل ما کدا بکس و دابی خی هبوو ئیدی ئستا بهمان شهواز تنها به فم و جرکی نوو.

حاکان له ههمی کوردستان و عاق

و ئستاش له ههمی کوردستان و عاقدا دبینین و دبستین زریبی ههمی و گچوو ئلیکترنیکان له فم و جری ههمی تاندنی گزینی برانبرن له پناو مبهستکی دیاریکراوی خیان و ئم مبهستش دکریت دگیشن بهت به وندی نیشاو یاخوود قیدی نیشاو یانیش ئوو تا بواری ماددی.

و هروها له نوو مملکتی ئمدا هردوو جر له ئزینی واقعدا دیارن کسک دوایی دروستکردنی پیل فیل و هژمارکی ساخت و نزیکردن و له گه گزینی برانبرن له ژر دروشم و پوپاگندی هاوسرگیری و خشویستی و پاشان دسکتوتنی وندی و قیدی نیشاو دووبار له ژر دروشمی ئوو یی خ ت هردبیت به هاوسرم ئیدی به چی ئارزوویی یکتی به تا نکه ینوو. ئیدی دوایی ئوو یی هرشبران و فریودران گیشن به ئامانجکانیان دسکت دکن به ههمی کردن داواکردنی بهک پار یانیش ئوو تا دسکتوتنی مرام قز و نکانیان به شوو یکی فیزیکی.

پیلی ساخت (کاتفیشینگ)

له ردا ئامانجم دوایی ئم نویسان یی پشو تنها بریتیوو له گیشن به خای مبهست ئویش "پیلی ساخت" بوو. گرکم بوو پشوخت تگیشن و هشیاریک به خشم به خوئدر تاو کوو پشخانکی چیی هبهت له م باب ت بر فراوانه که ت نان ت چ ندین توئزینوو و وتار و کتب ههمی دگرت.

پناس:

"کاتفیشینگ" یاخوود پیلی ساخت بریتی له تکنیکک کسی هرشبر ههمی دسکت به دروستکردنی پیل فیلکی و ناسنام یکی دیجیتالی ساخت له برانبرن گیشن به مرام و ویستکانی. و ئامانجکانیش له نویسنکانی پشوودا باسمان له و کردوو.

له سردد می ئمدا له نوو واتیانی ئورویایی و ئاسیایی و ژهاتی ناو است به کوردستان و عاقوو ئم میتد و تکنیک زر پستی په دبستر. ئوو یی گرنگ بزانی ئم تکنیک تنها له نوان گنجکاندا به کارنای ت به کو ههمی کجار کسانی تهمان گور و په گیشنوو به زوبان سادک "پیر" ههمی دستن به ئنجامدانی ئم تکنیک به گیشن به مرام کی جستی و کسی

قوربانیش بـگومان هـندکـجار تـمـنـکی هـرزـکار و گـنجی هـیـ.

وـک ئاماژـمان پـداوـ دویایی دیجیتاـی بـتـواوـتی ژینگـیـکی فراوانتر و ئاسانتری بـ هـرشبـران و فریودـران خساندنـوـ تاوـکوو بـ ئاسانی بگـن بـوی دـیانـوت وـک چـن هـشتان لـنـو کـمـگـیـی خـمان دـنـ: ئـم ئینتـرنـتـ زـر کارناسانی کردووـ ئـوـ تا ئـمریکایی بـ هـناویتـ نـو ماـکـت. بـام لـرـدا و لـم حاـتـدا بـکارهـنـر بـ دـروون دروستی و مـبـستی وـرگرتنی سوود و زانیاری بـکاریدـهـنیت. وـ دـشبـت ئاماژـ بـوـ بدـین هـمان ئـم ئینتـرنـتـی ئـمریکایی بـ هـناویتـ ماـکـت. چـندین تاوان و ژـرزـمینی تاوانی هـناوـتـ نـو ماـکانمانـوـ.

چالاکـیـکانی دیاریکردنی هـرشبـر

بـداخـوـ لـنـو ئاسایشی ئـلیکترـنـیدا هونـری دیاریکردنی هـرشبـر پـسـیـکی تـواو ئاـزـ بـیـ لـم سـردـمـدا وازیان لـو هـناوـ کـیـ هـرشـکـ یاخوود فریودانـکـیـی ئـنجامداوـ بـکو زیاتر جـخت لـسـر وـامدانـوی ۴ پرسیاری تایبـت کراوـتـوـ ئـوانیش بریتین لـ:

پرسیار سـرـکـیـکان:

۱. بـچی؟

۲. چـن؟

۳. کـیـی؟

۴. کـ؟

بـگومان وـامدانـویـی پرسیاری بـچی و چـن و کـیـی تا اـدـیـک ئاسان بـام کـ؟ کـ مـبـستی کـسی هـرشبـر تا اـدـیـک قورسـ بـیـی زـربوونی ئـو ئامرازانـیـی هـرشبـران بـکاریدـهـنن بـ خـشاردنـوـ و شاردنـوـی ناسنامـکانیان. چونکوم لـ استیدا مـرج نیـ هـرشبـر هـکـی پـیوـندی بـکاربهـنـت کـ لـنـو عـاق و هـرمی کوردستاندا کاردـکـن بـکو لـوانـیـ ژمارـیـکی کاتیان ژمارـیـکی دیجیتاـی کـی بـت و ژمارـکـ بـناوـکی ساختـ و ناویشانـکی ساختـ تـمارکرا بـت.

لـرـدا وـک پسـپـ و توـژـرـکی ئـم بوارـ ناـم نادـزرـتـوـ چونکوم شاراوـی ناسنامـی هـر کـسـک تـنها هـتا ئـوکاتـیـ کـ پـیوـست دـبـت بـ ئینتـرنـتـوـ بـام پـویستی بـ پـسـ و کاتـکی زیاتر هـیـ لـبـرانـبـر دیاریکردن و دـستنیشا نکردنی کـسی هـرشبـر و فریودـران.

چارـسـرـکان

ههتا ئهرا باسما ل قئاغكان و مئترسيكان كرد، بئام بئگومان خودا كاتك دهرهك دئهرت چارسهريشي لگه دئهرت. وگ كوردواري دت دهرد ب دهرمان نايهت، يانيش ههموو كهشهيك چارسهريكي ههيه مادام پهي دهگوترهت كهشه و بئگومان چارسهريكردي كهشهكانيش بپهيزينگهيه وهات و خزان و كلتور و ئاستي مهعريفه و شنبيره كهسي قورباني دهردهبينهت.

لهرا دا دمهوهت ئاماژ ب چندين خا بدم دتوانهت لهدوايه قهرهري پهروهردگار بيهته ههكارك ب سهلامهتيتان لهنو دونيايه ديجيتايدا لهنو ئو دونيايهيه واقع دهته دره. ئم خاانهش برهتين له:

١. متماننكردن به ئاساني

وتهيك ههيه دتت كاتك متمانته كرد زانيارهكان وهكو كانياو لهي دههژهن، ههر بهيه به ئاساني متمان به ههچ كهسهك مهكه چونكوم له ئهستادا به ئاساني دهنگ و وهنه و فهيديهكان ساخته دهكرهن و پهويسته بهزانين قسه ئوهنده فهير ههموو كهس پهي دهوههرهت.

٢. ههموو زانيارهكان بهشمكه

پهويست ناكات ئو زانياريه و بابتهانهيه كهسين و پهيوهستن به زيان ختهوه لهگه ههموو كهسهكهدا بهشي بكهيهت.

٣. پههفايلهكهت با قفه بهت

له ئهستادا تهه كهمههايهتهكانه وهكو فهيسبووك و انستاگرام ياخوود تيكتهك زيادهكراويه "ههژماريه تايبته" پهايهت ئهكاونته ههيه كه تهيدا تهها ئو كهسانهيه لاي ته ههن و هاوههتهن وهنه و فهيديهكانت دهبينن و ئهگهر بههههت كهسهكي ناسراو يان تهمهنهكهت نيه و ههشيارهت كهمه لهنو دونيايه ديجيتايدا ئهوا به ههژمارهكهت قفه بهته و پهايهت بهت چونكوم له ئهستادا چهندان حاته ههن كهسهك تهها وهنهيهكه خه لهنو سناچا ته يانيش لهنو انستاگرامدا داناوه و وهنهكه بهردراوه و نوسراويه نهشياويه لهسهر نوسراوه و ئهمهش بهته دروستكردي كهشهيه كهسي و خزانيه و دهروونه.

٤. وههامي ههموو پهرسيارك مهدهرهوه

كاتك ههر كهسهك پهرسياركهت له دهكات سهبارته بهكهسهكي ديكه ئهوا وههامي ئم پهرسيارانه مهدهره چونكوم دهكرهت كهسي هههرشه به لهگهيه تهوه كهسهكي ديكه به ئامانج بهگهته وه ئهگهر پهرسياركهش سهبارته بهخته بوو پهويست ناكات ههموو زانياره و ههموو وههاميكه

بدیته و وک شوئی نیشته جبوون هه ندکجار تمان یان په دانی
ئیم یه کت (پستی ئلیکترنی).

۵. فای خشه ویستی

ئاگادار به هه رشبه ران هه ندکجار به ئوئی زانیاری زیاتر له سهر ته
یان کسه کی دیک به دسه به هه ندکجار زهر به له زانانه
په یوه ندیکه کی سه زداریت له گه دروست دکن و ئم په سه یه
به ماوه یه کی درژدا ته دپه ت له یه کتر ناسین و تا دروستکردنی
متمان هه به به نه یوه ئه گهر هه به کسه دوو قسه یی ناسک و جوانی
به کردی وام زاننه ئو شاسواری خونه کانت...

چه نیه تیی ناسینه وای کسه سانی هه رشبه و فریودهر و په فایلی ساخت
ئیا چه بتوانین کسه سانی هه رشبه و فریودهر و په فایلی ساخت
بناسینه و؟ ئم ومام دا به ش د بهت به سهر چه ند خا کی دیاریکراو،
له استیدا نیشانه کان و میت دکان زهرن به مام له ردا گرنگی و
جهت دکن یوه سهر چه ند با بهت کی دیاریکراو له وان:

۱. گه ندان به په یامی ته له فنی و قیدی

کسه هه رشبه و فریودهر گه نادات به په یامی ته له فنی و قیدی
قسه بکن، هه ندکجار دکرته به دروستکردنی متمان یه به په یوه ندی
ته له فنی له گه یی ماسنجه ره و یان سناچات یان انستاگرام قسه بکات
به مام به هیچ شه و یه له گه یی قیدی یه و قسه ناکات.

۲. نه ناین نه بوون و کسه می و نه

کسه هه رشبه و فریودهر هه مووکات نه ناین نیه واته له سهر هه
(خه) نیه و ئم ش دکرته ئامانجی دروستکردنی هه گربوون بهت. و
هه ره ها زهر به یی جار کان و نه یی په فایلی خه یی نیه و و نه له سهر
په فایله کی نیه. و چه ند هه ژماره یه کی (ئه کاونت) کسه
به کار ده نهت یان یه دان.

۳. کسه می ها و و فته و ره

کسه هه رشبه و فریودهر هه میش له نه و ته کسه مایه تیه کانه
ها و و فته و ره کی (شه نکه و توو) کسه میان هه و زیاتر کسه سانی
نه ناسراون یان کسه سانی بیانین.

۴. تاز یی هه ژمار

کسه هه رشبه و فریودهر هه ژماره کانیان ماوه یه کی تاز یه
دروستکراو هه ندکجار دکرته هه فته یه کی یان دوو هه فته یان نزیک
مانگه ببهت. ئاگادار به هه ندک له کسه سانی هه رشبه و فریودهر
مژووی دروستکردنی په فایله و هه ژماره کانیان د گه ته و به چه ند
مانگه کی یان سا ک تا و کوو متمان یه کی زیاتر به خشن به کسه سانی دیکه
و به ئاسانی دواتر ئامانج کانیان به دسه به هه نن.

5. بکارننه‌نانی و فیدی‌ی خ‌یان

ک‌سی ه‌رشب‌ر و فریود‌ر ه‌رگیز و‌ن‌ی‌ی خ‌ی یان فیدی‌ی خ‌ی ب‌اونا ک‌ت‌و ب‌کو ز‌رب‌ی‌ی جار‌کان و‌ن‌کانیان یان فیدی‌کانیان هی ک‌سانی دیک‌ن یانیش ل‌ گ‌گ‌ی‌ی زیر‌کی د‌ستکرد‌و د‌روستکراون یانیش ل‌ گوگ‌ و پلاتف‌م‌کانی دیک‌و ه‌نراون.

6. داواکردنی و‌ن‌ و فیدی‌ی ن‌شیاو

ک‌سی ه‌رشب‌ر و فریود‌ر دوا‌ی‌ی ماو‌یک ل‌ی‌ک‌تر ناسین و د‌روستکردنی پ‌یو‌ندی دوا‌ی‌ی و‌ن‌ و فیدی‌ی ن‌شیاو د‌ک‌ن و پاشان د‌ست د‌ک‌ن ب‌ه‌ش‌ش‌کردن ب‌ پ‌یو‌ندی‌کی ق‌ز‌ونی ج‌ست‌ی‌ی و یاخوود ب‌ک‌ پار‌ ل‌ب‌ران‌ر ش‌کردن‌و و ب‌اونا ک‌ردن‌و‌ی ئ‌م فیدی‌ و و‌ن‌ان‌.

داواکردنی هاوکاری

ل‌ر‌شدا د‌م‌و‌ت ئ‌ماژ‌بد‌م ب‌و‌ی‌ی ئ‌گ‌ر ل‌ن‌و خ‌زان‌ک‌یت تا ا‌د‌یک‌ ژینگ‌ و د‌رف‌ت‌ک‌ ه‌ی‌ ب‌ ق‌س‌کردن ل‌گ‌گ‌ ما‌و‌ س‌بار‌ت ب‌م‌ ووداو‌ی‌ی ه‌توو‌ د‌توانیت دوا‌ی‌ی هاوکاری‌ی ب‌ک‌یت ل‌ل‌ای‌ن ک‌س‌کی متمان‌پ‌ک‌راو ل‌ن‌و خ‌زان‌ک‌تدا یانیش پ‌یو‌ندی ب‌ل‌ای‌نی یاسای‌و ب‌ک‌یت تاو‌کوو هاوکار‌ت ب‌ن ل‌چار‌س‌رکردنی ک‌ش‌کانت.

ک‌تایی

ب‌ هیوای ئ‌و‌ی‌ی ئ‌م وتار‌ بووب‌ت‌ ه‌کار‌ک‌ ب‌ زیادکردنی ه‌شیاری و ئ‌اگاداری‌ی خو‌ن‌رانی ب‌ب‌ز ل‌ م‌ترسی‌کانی فریودانی دیجیتالی و ج‌نی‌تی‌ی پار‌زگاری ل‌ خ‌مان و خ‌زان‌ک‌انمان ل‌ن‌و دونیایی ئ‌نلایند‌ا ک‌ ت‌یدا واقع د‌ب‌ت‌ در‌.